

18.6.2020

Skade- och livförsäkring

Finansinspektionens iakttagelser om uppläggningsen av compliancefunktionen

Funktionen som ansvarar för compliance, dvs. för att bestämmelser och interna verksamhetsprinciper följs, är en av de fyra funktioner som definieras som en central funktion för försäkringsbolagets företagsstyrningssystem.

En stark och oberoende compliancefunktion med tillräckliga resurser ligger både i bolagens och tillsynsmyndigheternas gemensamma intresse. Då compliancefunktionen fungerar ändamålsenligt säkerställer och stärker den en ansvarsfull och tillförlitlig verksamhetsmiljö både för bolagets ledning, arbetstagare och för kundkretsen.

Finansinspektionen uppmanar bolagen att fästa särskild uppmärksamhet vid följande ärenden som kommit fram i den fortlöpande tillsynen och i temabedömningen 2019:

- Compliancefunktionen ska ha tillräckliga resurser för att uppgiften ska kunna skötas på relevant sätt. Även omfattande tillgång till information samt delaktighet bör säkerställas.
- Då proportionalitetsprincipen tillämpas ska bolaget dokumentera motiveringarna till den egna uppläggningsen av compliancefunktionen och regelbundet se över dem. Då bolagets verksamhet utvidgas eller blir mer komplicerad ska compliancefunktionen alltid stärkas i motsvarande grad både kvantitativt och kvalitativt.
- Om den person som sköter complianceuppgifter också deltar i den övervakade affärsverksamheten, ska bolaget ha tillräckliga och tydliga interna processer och förfaranden för att undvika eventuella intressekonflikter.
- För den person som sköter complianceuppgifter ska arbetstiden som fördelas mellan compliancefunktionen och eventuella andra uppgifter uttryckligen fastställas och det bör alltid säkerställas att det finns tillräckliga resurser för att sköta complianceuppgifterna.
- Bolagen ska fästa särskild uppmärksamhet vid att upprättade övervakningsplaner är genomförbara och realistiska med tanke på ändringarna inom lagstiftningen och verksamhetsfältet.
- Compliancefunktionen ska följa upp och granska t.ex. utarbetandet av bolagets strategi och betydande projekt redan i beredningsskedet innan beslut fattas. Compliancefunktionens åsikter samt motiveringar till de beslut som avviker från dem ska alltid tydligt dokumenteras.

Finansinspektionen beaktar iakttagelserna som en del av den fortlöpande tillsynen.

18.6.2020

Skade- och livförsäkring

Temabedömningen av compliancefunktionen

Finansinspektionen utvärderar och övervakar försäkringsbolagens complianceverksamhet som en del av den fortlöpande tillsynen. År 2019 inleddes dessutom en temabedömning i skade- och livförsäkringsbolagen och inspektioner av compliancefunktionen arbetspensionsbolagen. I samband med temabedömningen i december 2019 samlade Finansinspektionen in information om hur compliancefunktionen är upplagd och om avsatta resurser i företagen under tillsyn. Samtliga 49 skade- och livförsäkringsbolag som omfattas av tillsynen, inklusive fem försäkringsföretagsgrupper, svarade på enkäten. Inspektionerna av arbetspensionsförsäkringsbolagens compliancefunktion är tillsvidare avbrutna på grund av coronaläget.

Temabedömningens främsta mål är att utvärdera på vilket sätt skade- och livförsäkringsbolagen genomför compliancefunktionen samt hur compliancefunktionen fungerar i praktiken. De viktigaste delområdena som utvärderades var bl.a. organiseringen av verksamheten, resurseringen samt de regelbunden rapporteringsprocesserna. Utöver temabedömningen har Finansinspektionen i sin fortlöpande tillsyn även strävat efter att identifiera de faktorer som i försäkringsbolagens verksamhet kunde utgöra risk för att complianceverksamheten inte är effektiv, objektiv och oberoende.

I sin bedömning observerade Finansinspektionen att största delen av

- bolagen på behörigt sätt har utsett en person som ansvarar för compliancefunktionen samt en ersättare för denna,
- bolagen på behörigt sätt har utsett en person som ansvarar för utläggningen av verksamhet i samband med utläggning på entreprenad,
- bolagen har utarbetat verksamhetsprinciper för funktionen,
- bolagen har utifrån riskbedömningen utarbetat en aktuell tillsynsplan
- bolagens styrelser har under det senaste året bedömt huruvida verksamhetsprinciperna är aktuella och compliancefunktionen effektiv
- bolagens compliancefunktioner deltar i utarbetandet av bolagens interna anvisningar, i produkthanteringsprocessen och funktionen har en roll i processen för förebyggande av penningtvätt,
- bolagens compliancefunktioner har under det senaste året utbildat personalen i frågor som ansluter sig till regelefterlevnad
- bolagen har utarbetat förfaranden för uppföljningen av lagstiftningsändringar

Finansinspektionens temabedömningsenkät stärkte emellertid uppfattningen inom den fortlöpande tillsynen om att det vid uppläggningsen av compliancefunktionen fortfarande finns brister i följande praxis som kan utgöra hinder för en effektiv intern kontroll i bolaget:

- de resurser som avsatts för compliancefunktionen är inte alltid varken kvalitativt eller kvantitativt tillräckliga med tanke på omfattningen och komplexiteten av bolagets affärsverksamhet, och resursernas tillräcklighet ses inte över regelbundet,

18.6.2020

Skade- och livförsäkring

- tillsynsplanerna är ofta orealistiska och beaktar inte i tillräcklig grad de förändrade förhållandena, och planerna genomförs i huvudsak inte,
- Ansvarsfördelningen och rapporteringsförhållandena mellan compliancefunktionerna på grupp- och bolagsnivå är inte alltid tydliga,
- compliancefunktionens oberoende har inte alltid effektivt säkerställts och intressekonflikter har inte alltid granskats kritiskt särskilt då funktionen är kopplad till andra funktioner

Uppläggning av compliancefunktionen

Liv- och skadeförsäkringsbolag kan ordna sin compliancefunktion på lämpligt sätt med tanke på arten och omfattningen av den egna affärsverksamheten med hänsyn till proportionalitetsprincipen. Compliancefunktionens uppgifter kan slås samman med andra funktioner eller så kan uppgifterna vid behov läggas ut.

Då verksamheten växer eller blir mer komplicerad ska compliancefunktionen alltid stärkas i motsvarande grad både kvantitativt och kvalitativt.

Finansinspektionen påminner bolagen om att de särskilt vid tillämpande av proportionalitetsprincipen ska dokumentera motiveringarna till den egna lösningen för uppläggandet av compliancefunktionen och regelbundet omvärdera den.

Finansinspektionen anser att en compliance officer på heltid förbättrar förutsättningarna för en effektiv compliancefunktion. Uppgifterna är ofta förenade med de uppgifter som sköts av direktören för juridiska ärenden, dataskyddsombudets uppgifter eller till en annan uppgift i anslutning till riskhanteringen. I de fall då compliance officeren även har andra uppgifter eller ansvar i bolaget är det viktigt att fördelningen av arbetstiden mellan compliancefunktionen och andra uppgifter uttryckligen har fastställts. Det bör alltid reserveras tillräckligt med tid för compliance officeren att sköta denna verksamhet. En sammanslagning av compliancefunktionen och uppgifter i anslutning till affärsverksamheten får inte heller äventyra compliancefunktionens oberoende.

Bolaget kan lägga ut compliancefunktionen helt eller delvis. Utläggning av funktionen ställer höga krav både på tjänsteproducenten och även på det bolag som genomför utläggningen. En ändamålsenlig uppläggning av funktionen förutsätter i regel att compliancefunktionen är väl insatt i bolaget och dess verksamhetssätt och att den tämligen intensivt deltar i bolagets dagliga verksamhet. Bolaget ska ha en person som ansvarar för tillsynen och uppföljningen av den utlagda funktionen. Bolaget ska även sträva efter att trygga en tillräcklig kompetens så att den utlagda funktionen inom skäligen tid kan återtas att skötas av bolaget självt eller överförs till en annan tjänsteproducent.

Försäkringsbolaget kan inte lägga ut sitt ansvar, fastän bolaget skulle ha lagt ut en del av skötseln av uppgifterna.

Finansinspektionen påminner bolagen om att förutsättningarna för utläggning bör bedömas, att det bör avtalas om en klar uppgifts- och ansvarsfördelning och att rapporteringsförhållandena bör fastställas på ändamålsenligt sätt också då compliancefunktionen eller

18.6.2020

Skade- och livförsäkring

uppgifter som hör till den läggs ut inom en bolagsgrupp. Ett bolag som hör till samma grupp har alltid självständigt ansvar för att försäkringsbolagslagen och bestämmelserna inom försäkringsbranschen iakttas samt för övervakningen av detta.

Complianceverksamhet är inte enbart den ansvariga personens eller funktionens sak. En effektiv complianceverksamhet kräver alltid en tillräcklig mängd arbetstagare med beaktande av t.ex. arten och omfattningen av bolagets affärsverksamhet. I temabedömningen framgick det att antalet personer som sköter compliancefunktionen i bolagen tillsvidare är mycket litet, i genomsnitt 1–2 personer beroende på bolagets storlek och antalet verksamhetsställen. Vissa bolag hade emellertid större compliancenätverk.

Det rekommenderas att compliancefunktionen representeras av bolagets samtliga centrala affärsverksamhetsområden och att deras uppgift och ansvar klart fastställs. Det rekommenderas också att complianceverksamheten tas in som en del av varje persons skriftliga befattningsbeskrivning på så sätt att den på ett naturligt sätt utgör en del av personens andra uppgifter.

Compliancefunktionen bör vara oberoende

Compliancefunktionen ska alltid vara oberoende i sin uppgift. Funktionen ska vara fri från sådan påverkan som kan äventyra funktionens förmåga att sköta sina uppgifter objektivt, ärligt och oberoende av bolagets övriga affärsverksamhet och verkställande ledning. I bästa fall med tanke på oberoendet sköter de personer som deltar i compliancefunktionen inte sådana uppgifter som funktionen övervakar. Finansinspektionen anser att kopplande av andra uppgifter än regelbunden uppgifter med övervakningsuppgiften kan äventyra möjligheterna att sköta uppgiften på ett objektivt och ärligt sätt.

Om bolaget har beslutat att den person som sköter complianceuppgifter även deltar i övervakningen av affärsverksamheten, påminner Finansinspektionen om att bolaget ska ha tillräckliga och tydliga interna processer och förfaranden för att undvika eventuella intressekonflikter. Bolaget ska aktivt identifiera och dokumentera eventuella intressekonflikter eller farliga arbetskombinationer som orsakas av andra än regelbunden uppgifter som anvisats övervakningsfunktionerna.

Det sätt på vilket lönen och resultatbonus fastställs för den person som ansvarar för compliancefunktionen och de personer som sköter funktionen får inte äventyra verksamhetens objektivitet och självständighet. Lön och bonus ska vara oberoende av prestationerna i de funktioner som compliancefunktionen övervakar. Av den anledningen är det naturligt att de som sköter complianceverksamhet i huvudsak har en fast lön.

I temabedömningarna observerades att endast några bolags compliancefunktioner hade en egen budget. En tillräckligt stor budget som anvisats compliancefunktionen rekommenderas för att stöda funktionens oberoende och en effektiv verksamhet i bolaget. De personer som deltar i

18.6.2020

Skade- och livförsäkring

compliancefunktionen bör aktivt hålla sig uppdaterade genom tillräcklig utbildning. Dessutom kan funktionen behöva anskaffa utomstående utredningar eller utlåtanden, som den övervakade funktionen inte ska ha möjligheter att inverka på t.ex. via finansiering.

Compliancetillsyn och rapportering

Compliancefunktionen biträder bolagets styrelse med att hantera risker som uppstår av att bestämmelser och bolagets egna verksamhetsanvisningar inte iakttas. Alla bolag som granskades i temabedömningen hade fastställt förfaranden för bedömningen av dessa compliancerisker i verksamhetsprinciperna för sin complianceverksamhet och utarbetat övervakningsplaner som grundar sig på riskbedömningarna. Bolagens övervakningsplaner täcker i huvudsak bolagens viktigaste affärsområden och de utvärderas och uppdateras i allmänhet regelbundet.

Resultaten av temabedömningen stärkte Finansinspektionens uppfattning om att bolagens övervakningsplaner inte alltid är realistiska. Av svaren framgick att endast ca en tredjedel av tillsynsobjektens övervakningsplaner genomfördes enligt plan. Som orsaker till detta nämndes ofta snabba förändringar i omständigheterna, ökad lagstiftning och personalomsättning eller annars otillräckliga resurser.

Finansinspektionen uppmanar bolagen att i fortsättningen fästa särskild uppmärksamhet vid att de upprättade övervakningsplanerna kan genomföras i praktiken och att förändringarna i reglerings- och verksamhetsfältet bättre beaktas i planerna.

Även övervakningsplanernas omfattning och att tillräckliga resurser avsätts för compliancefunktionen ska ses över regelbundet. Compliancefunktionen ska leva med förändringarna.

Compliancefunktionen har i uppgift att rapportera om sin verksamhet och sina observationer till bolagets ledning. Rapporteringen ska genomföras enligt de interna rapporteringskanaler och tidtabeller som avtalats om i bolaget samt vid behov även annars än inom den på förhand avtalade tidtabellen.

Bolagets styrelse och verkställande direktör ska alltid försäkra sig om att funktionen har faktisk möjlighet att förse dem med information om sina observationer i ett tillräckligt tidigt skede.

Compliancefunktionen ska följa upp och granska t.ex. utformandet av bolagets strategi och betydande projekt redan i beredningsskedet innan beslut fattas. Compliancefunktionens åsikter samt motiveringar till beslut som avviker från dem ska vara klart dokumenterade. Enligt Finansinspektionens iakttagelser inom den fortlöpande tillsynen tas compliancefunktionen med i arbetet för att säkerställa att projekten uppfyller bestämmelserna ofta först efter att tillsynsmyndigheten uppmanat till detta efteråt.

Finansinspektionen uppmanar till en intensiv, fortlöpande dialog mellan bolagets ledning och compliancefunktionen.